

¹ Gyomai – mellékelt jelentése szerint – egyebek mellett megragadta az alkalmat, hogy felvesse: nem lehet-e Budapesten megtartani a tervezett dunai konferenciát, melynek színhelye eredetileg Belgrád lett volna. Egyben érdeklődött Ordioni véleményéről a szovjet–jugoszláv szakítást illetően. Ordioni a friss szakítást befejezett tényként értékelte, okaként pedig – Gyomai szerint – Tito határtalan hatalomvágyát jelölte meg és azt a nagy anyagi és diplomáciai támogatást, amelyre a Nyugattól már ígéretet kapott.

Károlyi 1948. július 3. után szabadságra ment, a követséget szabadsága alatt mint ideiglenes ügyvivő Szakasits György tanácsos vezette. Szakasits július 17-én jelentést tett a Tájékoztató Iroda határozatának párizsi visszhangjáról (ugyanitt 1948/93), sokkal árnyaltabban, mint Gyomai, abból indulva ki, hogy a Nyugatot a nyílt szakítás nagyon meglepte, s ezért a sajtó nagyon eltérő értékeléseket tett közzé. A nem kommunista sajtó talán csak egyben azonos, mindnyájan kiemelik, hogy kolhozosítani akarták a jugoszláv mezőgazdaságot. A jugoszláv követség ki-tart Tito mellett, különösen Ristic követ, aki Szakasits szerint nem kommunista, de Tito személyes híve. (MOL XIX- J-30. 10. doboz 7/c) – Károlyi távollétében 1948. július 23-án a magyar és francia rádió műsorcseréje stb. együttműködési szerződést kötött, illetve akkor konkretizálták az 1947. augusztus 25-i előzetes megállapodást. Ezt Magyarország mondta fel 1950 elején.

498. KÁROLYI MIHÁLY MOLNÁR ERIKHEZ

(Párizs, 1948. július 3.)

Tisztelettel jelentem, hogy június 30-án ebédet adtam a követségen, amelyen megjelent Couve de Murville, a francia Külügyminisztérium politikai osztályának vezetője és felesége, Bonnefous, a Francia Nemzetgyűlés Külügyi Bizottságának elnöke, Curteis követségi titkár, a brit nagykövetség sajtóattaséja és felesége, Vollgruber osztrák követ, Lord Marley angol baloldali politikus és felesége és mások.

Ez alkalommal módomban volt hosszabb beszélgetést folytatni Couve de Murville-lel, akit francia politikai körökben általában úgy ítélnék meg, mint a francia Külügyminisztérium legtehetségesebb és legvilágosabban látó tisztviselőjét.

Beszélgetésünk során mindenekelőtt a más úton érkezett rendeletben felvetett, Dunai Konferenciára vonatkozó kérdésekre szerettem volna választ kapni tőle, de ebben az ügyben nem tudtam konkrét értesüléseket szerezni, mert Couve de Murville Alphand-hoz, a Quai d'Orsay gazdasági osztályának vezetőjéhez utasított. Ezzel kapcsolatban csupán annyit jegyzett meg, hogy Franciaország nincs érdekelve ebben a kérdésben, s különben sem hiszi, hogy a konferenciára most hamarosan sor kerül, mert hiszen a belgrádi események folytán komoly akadályok merültek fel. Tito és a Kominform összetűzése miatt a Dunai Konferencia valószínűleg bizonytalan időre elhalasztódik. Általában Franciaország a Duna szabaddá tétele mellett foglal állást – mondotta. Erre én megjegyeztem, hogy a Duna kérdésében elsősorban a part menti államok illetékesek. Nekünk sincs beleszólásunk abba, hogy mi történik a Mississippi körül. Nem vagyok ellene – folytattam –, hogy a nyugati államok forgalmat bonyolítsanak le a Dunán, de az ellenőrzés teljes mértékben ránk, dunai államokra tartozik. A Duna szabaddá tétele ellentétben állna jogos érdekeinkkel. Ezúttal megjegyeztem, hogy amennyiben Franciaország nincs érdekelve ebben a kérdésben, jó volna, ha bizonyos fokig támogatná a mi álláspontunkat. Ezzel a mondattal rátereltem a beszélgetést a döntő nemzetközi kérdésekre, és kifejtettem, hogy Franciaországnak elsőrangú érdeke, hogy ne folytasson egyoldalú politikát és bizonyos kérdésekben nyíltan kifejezést adjon saját elgondolásainak. – „Ha például a dunai kérdésben támogatnának bennünket, ezzel tanújelét adnák annak, hogy nem mindenben követik az amerikai külpolitikát.” Couve de Murville egy „on verrá”-val¹ tért ki, de nem adott tagadó választ. „Nem félnek attól” – kérdeztem –, „hogy az Egyesült Államok az Önök feje fölött megegyezik a Szovjetunióval, és ezzel Franciaország egyoldalú politikájának áldozatául esik?” – „Oui, nous avons très peur de cela”² – felelte kertes nélkül. Aznap délután újra találkoztam vele a kínai nagykövetné fogadásán, ahol folytattam vele a beszélgetést, és ezt a kijelentését megismételte. „Nous sommes très sensibles

a cela”³ – folytatta, de hozzátette, hogy az elnökválasztás előtt aligha kerülhet sor amerikai-orosz megegyezésre, mert jelenleg Amerikának lényegében két elnöke van – Truman és Dewey –, és így semmiféle felelős lépésre nem számhatnak el magukat. – Ha Önök ezen a véleményen vannak – feleltem szándékos tapintatlansággal –, hogyan lehetséges az, hogy Bidault tovább vezeti a külügyeket, holott a londoni hathatalmi határozatot a francia nemzetgyűlés csak contre-coeur⁴ szavazta meg. Ennek a contre-coeur szavazásnak a következtében Bidault-nak le kellett volna vonnia a konzekvenciákat. Couve de Murville hallgatott, de mimikájából, mozdulatából arra kellett következtetnem, hogy igazat adott nekem.

Ezután a nap legaktuálisabb problémájára, a jugoszlávkérdésre tereltem a szót. Couve de Murville kifejtette, hogy a jugoszláv aranytakarék az Egyesült Államok által történt felszabadítása csak koincidens volt, mert hiszen a tárgyalások már régóta folynak. Mindenesetre az amerikaiak képesek azt az ügyetlenséget elkövetni, hogy ennek és hasonló intézkedéseknek propagandaélt adnak, s ezzel a végeredményben mégiscsak kommunista Titóban büntudatot ébresztenek, azaz visszakényszerítik az oroszok karjaiba. Erre megkérdezte, hogy mi a véleményem nekem erről a kérdésről. Megjegyeztem, hogy megfelelő információk híján csak a saját elgondolásomat mondhatom el, és nem szeretek találgatásokba bocsátkozni. Mindenesetre úgy vélem, hogy külpolitikai szempontból Titóék ultraradikalizmusukkal párosult ultranacionalizmusukkal esetleg kerékkötői voltak egy általános nemzetközi megegyezésnek. Couve de Murville kifejtette, hogy szerinte a külpolitikai kérdések csak tünetek. Lényegében döntő doktrinális kérdésekről van szó. A Kominform mint a Komintern folytatása olyan, mint a középkorban a katolikus egyház, ahol az ideológiai kérdések játsszák a döntő szerepet. Minthogy Tito nyilvánvalóan eltért a hivatalos irányzattól, ez nemzetközi vonatkozásban súlyos következményekkel járhat, ha idejében nem lépnek fel ellene. Ezért és csak ezért határozhatta el magát a Kominform arra, hogy ilyen döntő lépésre szánja el magát. Bizonyára a Szovjetunió kommunista vezetői tisztában vannak azzal, hogy a súlyos súrlódások ellenére semmiféle háborús veszély nem áll fenn, s ezért az időpontot alkalmasnak találták arra, hogy Titóékkal szemben erélyesen lépjenek fel. Couve de Murville maga is azon a véleményen van, hogy háborús veszély nem fenyeget, mert nyilvánvaló, hogy az Egyesült Államok vezetői nincsenek abban a helyzetben, hogy egy újabb Pearl Harbor nélkül háborút indíthatnának. Erre a jelenlegi amerikai társadalmi felépítés nem ad módot. Márpedig semmi jel nem mutat arra, hogy a Szovjetunió ilyen módon segítségükre sietne.

A Couve de Murville-lel folytatott fenti beszélgetéshez hozzá kel fűznöm, hogy más oldalról kapott információk szerint a Külügyminisztérium politikai osztályának vezetője elzász-lotaringiai származású felesége révén érdekelve van abban, hogy a francia-amerikai szerződés miatt a francia nagyipar egy része súlyos anyagi veszteségeket szenvedett. Gyomai Imre sajtóattachéjának Ordionival, a Quai d’Orsay sajtóosztályának vezetőjével folytatott beszélgetéséből is arról értesülök, hogy Couve de Murville felesége a Schweingut bankárcsaládból származik, és így férje állásfoglalását anyagi érdekek befolyásolják. Az ezzel kapcsolatos kérdésekre külön jelentésben térek ki.

MOL XIX-J-1-j 8. doboz 5/e (eredeti)

¹ „Meglátjuk.” (francia)

² „Igen, mi nagyon féltünk ettől.” (francia)

³ „Nagyon érzékenyek vagyunk erre.” (francia)

⁴ Szíve ellenére; szándéka ellenére. (francia)